

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Иван Георгиев Божков върху дисертационен труд на
тема

“ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ И ПРАВНИ АСПЕКТИ ПРИ ИНЦИДЕНТИ СЪС ЗАЩИТЕНИ ВИДОВЕ ДИВИ ЖИВОТНИ“

Разработен от ас. Иванка Асенова Лазарова с научен ръководител доц.
Гергана Николова Балиева за присъждане на образователна и научна
степен “Доктор”, област на висше образование 6.0. Аграрни науки и
ветеринарна медицина, професионално направление 6.4. Ветеринарна
медицина, научна специалност „Зоохигиена и организация на
ветеринарното обслужване“

Представеният ми за рецензия дисертационен труд (съгласно Заповед
№1254/29.04.2022 г. на Ректора на ТрУ) е с обем от 185 стандартни
машинописни страници, структуриран съобразно възприетите и утвърдени
научни принципи и критерии и обхваща следните раздели:

- Увод - 3 стр.
- Литературен обзор - 50 стр.
- Материали и методи - 6 стр.
- Резултати и обсъждане - 84 стр.
- Изводи, препоръки и приноси - 4 стр.

Дисертационният труд е написан на висок професионален стил и
език, илюстриран е с 17 таблици и 9 фигури, които са много добре
оформени, в т.ч. цветово и дават визуална представа за резултатите от
извършените проучвания в текстовата част.

Целите и задачите са правилно и прецизно формулирани в контекста на възможностите за тяхното научно изясняване и практическа реализация на базата на собствените изследвания, проведени за период от 25 години и съпоставянето им с голям брой проучвания на други автори в много страни в света.

Използвани са съвременни методи на изследвания съобразно тяхната специфика за подобен род научни и научно-приложни проблеми, а именно: индукция и дедукция, ретроспективен анализ, контент-анализ на официални документи, нормативна и поднормативна уредба от национално, европейско и международно законодателство, сравнителен анализ и статистическа обработка на данните по най-съвременни методики.

В дисертационния труд са цитирани общ 277 източника, от които 56 са на кирилица и 221 на латиница, в т.ч. и много нормативни актове (български, на ЕС и международни), което е доказателство за широката осведоменост на докторантката по този актуален проблем. Това е дало възможност да се направи обективна съпоставка на получените резултати на дисертанта с тези на други автори по света и да се направят научно обосновани изводи и препоръки за усъвършенстване на дейностите по управление, терапия, консервация и защита на дивите животни в Р България.

Авторката на дисертационният труд прави логичното заключение относно критичната роля на ветеринарномедицинските специалисти в цялостната дейност на спасителните центрове за рехабилитация на диви животни, като до този момент, за разлика от други страни, проучване по тази тематика в България не е правено.

Във връзка с ясно подчертаната необходимост от мащабен анализ на правните и съдебни ветеринарномедицински характеристики на

инцидентите с диви животни, основните проучвания в дисертационния труд и резултатите от тях са представени в пет аспекта:

1. Правна рамка и отговорни институции за защита на дивите животни.

2. Разпределение на пациентите на СЦДЖ-Стара Загора по таксони, природозащитен статус и етиология на постъпване. Годишна и сезонна динамика.

3. Разпределение на пациентите на СЦДЖ-Стара Загора – жертви на инциденти с електричество.

4. Разпределение на пациентите на СЦДЖ-Стара Загора – жертви на инциденти с отравяне.

5. Разпределение на пациентите на СЦДЖ-Стара Загора – жертви на инциденти с отстрелване.5.

Проучванията обхващат период от 25 години от основаването и функционирането на СЦДЖ - Стара Загора, от които 6 години авторката на дисертационния труд е работила в него като специалист по рехабилитация, размножаване, лечебна дейност и връщане в природата на редки видове (01.01.2013 г. - 31.12.2018 г.).

Общият брой на постъпили пациенти през периода 1995-2019 г. е 18 720 броя, от които 82.5% птици, 13% бозайници и 4.50% влечуги. Големият брой постъпили животни по видове и причини за тяхното приемане в СЦДЖ с посочените методи на изследване са дали възможност на докторантката да направи научно обосновани изводи, препоръки за практиката и приноси, по-важни от които са:

1. За първи път в научната област по Обществено ветеринарно дело и законодателство и Съдебна ветеринарна медицина у нас се разглежда и анализира проблем, касаещ дивите животни и консервационните дейности по тяхното управление.

2. Направено е цялостно задълбочено проучване, вкл. ретроспективен анализ на всички пациенти на най-големия като капацитет и натоварване функциониращ в страната Спасителен център за диви животни „Зелени Балкани“ в Стара Загора с тяхното категоризиране по етиологични фактори, довели до инциденти и последващото им хоспитализиране в центъра, с проследяване на динамиката на инцидентите за период от 20 години.

3. Извършено е видово разпределение и кръстосан анализ относно консервационния статус и протекция съгласно международни инструменти за защита на дивата природа при пациентите на СЦДЖ.

4. Направено е проучване за установяване характеристиките на инцидентите от електропреносната мрежа с диви животни, пациенти на СЦДЖ.

5. За пръв път се прави проучване за установяване характеристиките на инцидентите от отравяне при диви животни, пациенти на СЦДЖ и връзката на тези инциденти със селскостопанските практики по използване на пестициди.

6. За пръв път се прави проучване за установяване характеристиките на инцидентите от отстрелване при диви животни, пациенти на СЦДЖ.

Изключително важни са и препоръките, които прави докторантката, а именно:

1) Въз основа на утвърдения международен опит да бъде изградена координирана устойчива мрежа между основните държавни институции, ветеринарни специалисти, НПО и други заинтересовани страни за опазване на дивите животни.

2) Разработване и имплементиране на процедура за провеждане на токсикологичен анализ и мониторинг на пациентите на спасителните центрове с цел наблюдаване на екологични промени и изготвяне на

сравними протоколи за водене на записи, събиране на доказателства, обследване на местопроизшествието и анализ на инциденти с диви животни от ветеринарните експерти.

3) Подготовка и изграждане на специализирана лаборатория по съдебна ветеринарномедицинска експертиза, оборудвана с адекватни материални и нематериални ресурси, ветеринарни лекари - специалисти по консервационна медицина за подпомагане на съдебните органи при разследване на инциденти и изготвяне на криминалистични експертизи.

Тези препоръки е редно да се направят достойние на съответните органи и институции за тяхното практическо реализиране.

Създаването на специфична лаборатория по съдебна ветеринарна медицина към ВМФ на Тракийския университет ще допринесе за по-ефективно подпомагане на съдебните органи при разследване на инциденти и изготвяне на криминалистична експертиза, а също така и утвърждаване престижа на ветеринарномедицинската професия в тази нова сфера на обществения живот.

Критични бележки и препоръки:

Би било добре наред с изящно оформени фигури да се приложат и снимки на болни и изписани пациенти или на застрашени от изчезване диви животни, забранени за ловуване в България, обект на проучванията на докторантката.

Считам, че при подготовка и изготвяне на монография в бъдеще на същата тема от д-р Лазарова е добре да се има предвид това предложение, което съм убеден, че ще се приеме положително от заинтересованите страни, вкл. ловните дружинки.

Заключение:

Имайки предвид

- Актуалността на темата на дисертационния труд, както в национален, така и в европейски и световен аспект,

- че той е лично дело на докторантката под ръководството на доц. Гергана Николова,

- че с него се правят ценни оригинални и потвърдителни приноси в една нова сфера в областта на ветеринарномедицинската дейност, а също така и целесъобразно предложение за нейното усъвършенстване,

- че във връзка с обявената процедура са спазени всички изисквания на ЗРАСРБ и правилника на Тракийския университет за неговото приложение, си позволявам да обявя с пълна убеденост категоричното си положително становище за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ на ас. Иванка Асенова Лазарова по научна специалност „Зоохигиена и организация на ветеринарно медицинското обслужване.“

Дата: 16.06.2022 г.

Рецензент:

/проф. д-р Иван Божков/